

Konstitutionsutskottet

Ink 2025 -09- 18

Dnr 110-2025/26

2025-09-18

Anmälan om granskning till Konstitutionsutskottet

Begäran om granskning av utrikesminister Maria Malmer Stenergard: Sverige lever inte upp till sina förpliktelser

Miljöpartiet begär att Konstitutionsutskottet granskar om Sveriges regering och utrikesminister Maria Malmer Stenergard levt upp till de åtaganden och skyldigheter som Sverige är förbundet att följa i relation till Israel och Palestina under 2024–2025.

Vi i Miljöpartiet menar att regeringen inte levt upp till sina förpliktelser enligt Konventionen om förebyggande och bestraffning av brottet folkmord (folkmordskonventionen) om att förhindra folkmord, man har heller inte levt upp till sina sedvanerättsliga förpliktelser att inte bistå och inte erkänna överträdelser av internationell rätt. Därtill har Sverige inte följt Internationella domstolens rådgivande yttrande om Israels olagliga ockupation. Nedan följer en redogörelse av Sveriges åtaganden och utrikesministerns agerande till grund för KU:s granskning.

1. Sverige har inte agerat för att förhindra folkmord

Internationella domstolen (ICJ) utreder Israel för folkmord. Denna utredning förväntas ta flera år, men ICJ har vid flera tillfällen utfärdat interimistiska åtgärder mot Israel. ICJ har funnit att Israels offensiv i Gaza skapat en katastrofal humanitär situation som fortlöpande försämrats. I maj 2024 konstaterade ICJ att det föreligger en "verklig och akut risk" för att palestinierna utsätts för oåterkallelig skada innan domstolen hinner fatta sitt slutliga beslut. ICJ har krävt att Israel ska göra allt som står i dess makt för att förebygga att de begår handlingar i folkmordskonventionen, samt att tillse att omfattande humanitär hjälp når Gaza. ICJ har även beordrat Israel att förhindra och bestraffa

upppmaningar om att begå folkmord på palestinier sedan högt uppsatta israeliska regeringsföreträdare använt en "folkmordsinriktad" retorik.

FN:s oberoende utredning *Independent International Commission of Inquiry on the Occupied Palestinian Territory, including East Jerusalem, and Israel* har kommit fram till att Israel begår folkmord. De är inte ensamma, exempelvis har B'Tselem, Amnesty International och Human Rights Watch kommit fram till samma slutsats.

1.1 Sverige lever inte upp till sina förpliktelser enligt folkmordskonventionen

Sverige har ratificerat folkmordskonventionen och är således bunden att följa den. Artikel 1 ålägger staterna att "förebygga och bestraffa" de handlingar som beskrivs i konventionen.

Alla stater har således en internationell rättslig skyldighet att agera för att förhindra folkmord enligt konventionen. ICJ har också fastställt att detta är en sedvanerättslig förpliktelse.

Utan att ICJ:s slutgiltiga dom har kommit har Sverige således ett tydligt ansvar att förhindra folkmord - trots det har kraftfulla ågeranden uteblivit från regeringens håll för att skydda den palestinska befolkningen. Under en stor del av tidsperioden har regeringen uppmanat till dialog¹ och understrukt att internationell rätt måste respekteras.² Detta torde rimligen inte vara tillräckligt för att leva upp till skyldigheten att förebygga och förhindra.

Efter regeringens sena omsvängning till ett mer skarpt tonläge mot Israels krigföring under andra halvan av 2025 har Maria Malmer Stenergård vid flertalet tillfällen hänvisat till att EU har beslutsmandat om exempelvis utfärdandet av sanktioner, vilket bakbinder Sverige från att agera kraftfullt. Exempelvis i interpellationsdebatt i april³ och augusti⁴ 2025. Men det finns en rad politiska åtgärder som Sverige hade kunnat vidta under tidsperioden 2024-2025 som man inte gjort för att öka pressen på Israel och för att förhindra folkmord, exempelvis:

- Sverige kunde ha ökat det ekonomiska trycket genom att stoppa handeln med israeliska bosättningar. Flera EU-länder har redan

¹ Skriftlig fråga 2024/25:486 https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/skriftlig-fraga/handel-med-varor-fran-illegala-bosattningar_hc11486/

² Skriftlig fråga 2024/25:447 https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/skriftlig-fraga/rapport-om-situationen-i-gaza_hc11447/

³ Interpellation 2024/25:530 https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/interpellation/sveriges-ataganden-till-fn-och-internationella_hc10530/

⁴ Interpellation 2024/25:729 https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/interpellation/situationen-i-palestina_hc10729/

gått före och annonserat ett importförbud mot varor från bosättningar.

- Sverige kunde ha avslutat all handel med krigsmateriel med Israel. De inköp vi gör till vår försvarsmakt bidrar ekonomiskt till Israels krigföring.
- Sverige kunde infört reserestriktioner för det israeliska styret och militären som bidrar till krigsbrott och upprätthållandet av ockupationen.
- Sverige kunde ha svarat upp mot EU-kommissionens vädjan om att ta emot patienter från Gaza.
- Den diplomatiska verktygslådan har inte uttömts. Sverige kunde ha kallat hem sin försvarsattaché från Tel Aviv. Det dröjde till maj 2025 innan utrikesministern kallade upp Israels ambassadör.

Istället har Maria Malmer Stenergard på olika vis motarbetat eller underlåtit att agera när tillfälle har getts:

- Maria Malmer Stenergard har underlåtit att fördöma bekräftade folkrättsbrott, exempelvis mot vårdarbetare. På direkt fråga har utrikesministern hävdad att "ytterst vilar ansvaret att upprätthålla respekten för det internationella regelverket på rättsliga institutioner"⁵ - vilket är en grav misstolkning av staters möjlighet och ansvar att bidra till att upprätthålla folkrätten genom att påtala och fördöma överträdelser.⁶
- Man har inte agerat tillräckligt i FN. Regeringen har röstat emot flera viktiga resolutioner i FN och har inte tagit initiativ till egna resolutioner. Sverige lade exempelvis ned sin röst om generalförsamlingens resolution som lyfte ICJs yttrande och ockupationen, och krävde att denna skulle upphöra inom ett år.⁷
- Sverige har istället tillmötesgått Israels regerings förbud mot FN-organet UNRWA genom att stoppa svenskt stöd till organisationen.
- Regeringen har motarbetat skarpare åtgärder på EU-nivå, exempelvis var man emot paus av handelsdelen av associeringsavtalet mellan EU och Israel fram till juli 2025⁸ och regeringen är i skrivande stund emot att bryta avtalet.⁹

⁵ Skriftlig fråga 2024/25:421 https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/skriftlig-fraga/overgrepp-pa-palestinsk-vardepersonal-i-gaza_hc11421/

⁶ <https://palwrange.blogspot.com/2025/05/varfor-den-svenska-regeringen-inte-gjort.html>

⁷ <https://www.svt.se/nyheter/utrikes/fn-kraver-slut-pa-israels-ockupation-sverige-la-ner-sin-rost>

⁸ Skriftlig fråga 2024/25:486 https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/skriftlig-fraga/handel-med-varor-fran-illegala-bosattningar_hc11486/

⁹ <https://omni.se/utrikesministern-vill-inte-bryta-eu-avtal-med-israel/a/OoxImO>

1.2 Sverige har inte agerat tillräckligt för att inte erkänna och inte bistå överträdelser av internationell rätt

Även om ICJ ännu inte kommit fram till att Israel begår folkmord så finns omfattande bevis för överträdelser av internationell rätt vad gäller Israels krigföring i Gaza. Humanitärt tillträde har nekats, humanitära konvojer har beskjutits, civila har dödats urskillningslöst - för att nämna några. Det finns därför fog att göra en utvikning kring Sveriges skyldigheter utöver folkmordskonventionen, för att belysa regeringens misslyckande.

Stater har inte bara en skyldighet att avstå från att bryta mot internationell rätt. Sverige har också en skyldighet att agera om andra stater begår överträdelser. Dessa skyldigheter för tredje stat innebär att inte bistå med och inte erkänna en överträdelse.

För att bedöma vad skyldigheten att inte erkänna en överträdelse faktiskt innebär i praktiken för tredje stat kan man luta sig mot FN:s Draft Articles on State Responsibility. Även om utkastet till artiklar om statsansvar inte utvecklar det exakta innehållet i skyldigheten, förklarar kommentaren att skyldigheten "inte bara avser formellt erkännande" av situationer som skapats av de relevanta överträdelserna, utan också förbjuder "handlingar som skulle innebära ett sådant erkännande". Denna breda syn på skyldigheten har stötts av staters praxis.

Utöver denna allmänna skyldighet att inte erkänna har Säkerhetsrådet och

Generalförsamlingen hänvisat till följande skyldigheter i olika sammanhang:

- Att inte erkänna pass eller resedokument som utfärdats av en regim;
- Att återkalla konsulär representation;
- Att återkalla diplomatiska beskickningar;
- Att förneka den rättsliga giltigheten av alla offentliga eller officiella handlingar från regimen; och
- Att vägra medlemskap i en internationell organisation.¹⁰

Vi menar således att Sverige brustit både vad gäller skyldigheten att inte erkänna och att inte bistå internationella överträdelser, i enlighet med redogörelsen av de politiska åtgärder man hade kunnat vidta i kap. 1.1.

¹⁰ <https://www.diakonia.se/ihl/resources/international-law/obligations-third-states-violations-international-law/>

2. Sverige har understött den olagliga israeliska ockupationen

Den 19 juli 2024 kom ICJ med ett rådgivande yttrande om att Israels ockupation av det palestinska territoriet (Gaza och Västbanken inklusive östra Jerusalem) och Golanhöjderna samt de israeliska bosättningarna i dessa områden är illegala och måste upphöra. I yttrandet slogs även fast att FN:s samtliga medlemsstater har en skyldighet att inte bidra till eller hjälpa Israel att upprätthålla ockupationen. Detta gäller såväl politiskt som ekonomiskt. Rådgivande yttranden är inte bindande i sig, men har en tung betydelse för tolkningen av folkrätten och staters ansvar.

Regeringen har vid ett flertal tillfällen sagt att man står bakom Internationella domstolens yttrande.¹¹ Domstolen är dock tydlig; även tredje stat har en skyldighet att inte agera på ett sätt som bidrar till att ockupationen fortgår eller till att bosättningar kan expandera.

2.1 Sverige tillåter handel med varor från ockuperat område

På frågor från oppositionen har utrikesminister Maria Malmer Stenergård vid ett flertal tillfällen uttryckt att regeringen inte har för avsikt att stoppa importen av varor från bosättningar, exempelvis i EU-nämnden.¹² Detta trots att import från bosättningar obestridligen är ekonomiskt stöd till upprätthållandet av dessa.

Det finns bevis för att varor från ockuperad mark säljs i Sverige, exempelvis säljs vin från bolagen Tabor Winery, Teperberg 1870, och Golan Heights Winery i Sverige - trots att de är baserade på ockuperad mark och/eller får sina druvor från bosättarområden.¹³ Viner från Golan Heights Winery har till och med köpts in av regeringen.¹⁴

Ett annat argument från utrikesministern har varit att det ligger inom EU:s mandat, inte Sveriges, att besluta om sådana åtgärder. Detta är felaktigt av två skäl; dels är det Sverige som stat som har ansvar att följa ICJ yttrande - EU har inget sådant ansvar. Dels har en rad europeiska länder beslutat om importförbud. Spanien, Slovenien, Belgien, Irland och Nederländerna har beslutat om att stoppa importen.

¹¹ Interpellation 2024/25:530 https://www.riksdagen.se/sv/webb-tv/video/interpellationsdebatt/sveriges-ataganden-till-fn-och-internationella_hc10530/

¹² Uppteckningar vid EU-nämndens sammanträden 2024/25:32 <https://data.riksdagen.se/fil/640B5CCB-D4BE-4591-81FC-8B94AC1781C1>

¹³ Trading with Illegal Settlements: How Foreign States and Corporations Enable Israel's Illegal Settlement Enterprise, 2025 <https://oi-files-d8-prod.s3.eu-west-2.amazonaws.com/s3fs-public/2025-09/Trading%20with%20Illegal%20Settlements.%20September%202025.pdf>

¹⁴ <https://www.etc.se/inrikes/kvittot-avsloejar-ulf-kristersson-bjoed-paa-vin-fraan-olagliga-israeliska-bosaettningar>

2.2 Sverige har inte stoppat vapenhandel med Israel

Sedan ICJ:s rådgivande yttrande har Sverige också fortsatt att importera krigsmateriel från Israel. Så sent som i somras tecknade man avtal om ny import av israeliska vapen. När Försvarets Materialverks (FMV) generaldirektör fick följdfrågor om affären förklarade han att FMV saknar rättslig grund att diskriminera leverantörer från Israel, samt att frågan om hur FMV ska handla med Israel är politisk.¹⁵

Israels försvarsindustri är, liksom svensk försvarsindustri, beroende av export för att fördela kostnaderna för utveckling av nya vapensystem på fler konsumenter än enbart det egna landets militär. Det innebär att all import av israelisk krigsmateriel bör ses som en del i denna kostnadsfördelning, vilket i sin tur innebär att Sverige stödjer Israels ockupationspolitik då den israeliska försvarsindustrin i hög utsträckning är en mycket aktiv part i ockupationen och även krigföringen i Gaza.

2.3 Sverige har inte vidtagit nödvändiga åtgärder för att inte ge stöd till att ockupationen kan fortgå

Utöver handeln med varor från ockuperat område och krigsmateriel, genom vilka Sverige aktivt stödjer att ockupationen kan fortgå, finns åtgärder som Maria Malmer Stenergard hade kunnat vidta som man underlåtit sig att göra, som redovisats i kap. 1.1. Sverige har även avslutat stödet till följeslagarprogrammet, en av de främsta observatörerna och rapportörerna av bosättningsvård och utbyggnad av nya bosättningar.

Jacob Risberg (MP)
Riksdagsledamot

¹⁵ <https://www.dn.se/sverige/svenska-forsvaret-koper-fler-israeliska-vapen/>